

DISQUISITIO XVI

An finis sit ultima causarum?

Pro negan-
te arguente
ta. 1.

Goclenius, Timplerus & alii mordicus defendunt sententiam negan-
tem, pro qua militant sequentia. 1. Quicquid actum causandi an-
te omnes alias causas exercet, illud est prima causarum. Atqui finis hoc
facit. E. Minor probatur: Quia finis allicit sui amore & desiderio efficien-
tem ad agendum, ejusque gratiâ ab illo causatum ex materia & forma
constituitur. 2. Simplex est prius composito. Atqui finis est reliquis
causis simplicior. E. Assumptum probatur: Quia finis tantum movet, re-
liquæ verò causæ moventur & movent. 3. Movens est prius moto. Atqui
finis movet efficientem; efficiens autem movetur à fine. E. Pro affirmante
autem militant hæc: 1. Nihil quod est potentia, potest causari actu. Ra-
tio est, quia causæ in potentia non competit definitio causæ, ut patet con-
sideranti. Causa enim definitur principium à quo res est. Atqui à causâ
in potentia res non est, sed esse potest. Quæ de causâ etiam Philosophi di-
visionem causæ rejiciunt, quæ dividitur causâ in potentialem & actualem.
Consule de his *Timpl. lib. 3. Met. c. 2. quest. 4.* Atqui finis prout est in animo
efficientis, est in potentia. Si enim esset in actu, non posset movere atque
stimulare appetitum efficientis: Quia, ut ait *Scal. exercit. 317. f. 2. & Taurillus
cont. Casalp. p. 121. 125.* appetitus est soboles privationis. Ea cupimus quibus
caremus: idem *Scal. de caus. l. 1. cap. 123. item capit. 141.* Quod possidemus, illud
non appetimus. 2. Nullum intentionale potest causari ens reale. *Scal.
exe. 75. f. 1.* Atqui finis in mente efficientis est ens intentionale. *Fonse. lib. 5.
Met. c. 2. q. 11. f. 1.* Quia non movet vere, sed metaphorice, *Scal. ex. 307. f. 25.*
3. *Zab. de re act. c. 1. lib. de mot. grav. & lev. c. 2.* 3. Nullum accidens potest pro-
ducere substantiam, *Zab. de const. individ. c. 4. lib. de princip. rer. nat. c. 17.* Atqui
finis ille est accidens. Est enim præmeditatio mente concepta. *Tauril. contra
Casalp. pag. 251.* & cogitatio, quæ est adjunctum efficientis. *Scrib. triumph.
pag. 38.* E. 4. Quicquid est primum in intentione, illud ultimum est in
executione: Vel sic: Quicquid præcedit respectu naturæ intendentis, illud
sequitur respectu naturæ generantis seu producentis. Atqui finis hoc re-
spectu præcedit. Jam verò ordo naturæ generantis observatur in disci-
plinis theoreticis, sicut intendentis in practicis. *Keckerman. System. log. pag. 590.*
E. finis juxta ordinem non intendentis, sed naturæ generantis in disci-
plinis

plinis contemplativis consideratus est ultima causarum. Ceterum ex his sententiis posterior veritati est maximè consentanea, quam idcirco amplectimur rejicientes priorem, quia debili admodum nititur fundamento. Quod autem attinet ad argumenta pro eadem allata, respondeo ad primum argumenti assumptionem & ejus probationem, actionem finis consistere non solum in alliciendo, sed potius in perficiendo rem jam suis causis essentialibus constitutam, ut loquitur doctiss. *Ursin. in log. pag. 126.* Probatio igitur insufficientis. Taceo jam, quòd finis ita consideratus non sit finis, sed adjunctum efficientis. Unde sic arguo. Omnis causa refertur ad suum causatum. Ratio est. Quia causa & causatum sunt entia respectiva. Atqui finis intentionalis non refertur ad finitum, quod sic probatur. Respectus inter causam & causatum dicitur causalitas. Atqui inter finem intentionalem & finitum nulla intercedit causatio, ut supra firmissimis probatum argumentis. E. finis intentionalis non est causa. Ad secundum argumentum respondeo: motum illum duplicem in reliquis causis non involvere compositionem. Deinde quod duplex & qualis est res, totum est & talis est rei motus. Verissimum. Atqui finis est duplex: realis & intentionalis. doctiss. *Ursinus in log. pag. 128.* E. motus ejus erit duplex, realis & imaginarius. Applicabo: Finis realis non movet efficientem, sed idea duntaxat realis finis, quæ est in mente efficientis. Visne aliter? Finis movet non proprie, sed improprie & metaphoricè; si autem proprie moveret, procederet argumentum. Ad tertium argumentum eadem responsio potest applicari limitando hoc modo: movens proprie est prius moto. Jam minor laborat clencho à dicto secundum quid. Finis enim movet non proprie, sed improprie & metaphoricè, ut supra probatum. Quoniam igitur non solum ex argumentis pro thesi allatis, sed etiam ex solutionibus contrariorum argumentorum patet, negativam thesin argui falsitatis, repetimus nostram thesin: *Finis est ultima causarum.*

Affirmans
thesi ar-
probat. *Ursin.*

Responde-
tur ad ar-
gumenta
pro negatè
allata.

DISQUISITIO XVII

Quid sit effectum, item an sit quadruplex?

Quamvis de uno relatorum post alterum agere videatur supervacaneum, cum unum ex alterius cognitione innotescat: liber tamen gratia exercitii unam atque alteram de effecto adungere quaestivimus.